

Una vida de tempesta

Jean Echenoz va néixer el 1947 a la localitat francesa d'Orange
QUIM PUIG

LLAMPECS
Jean Echenoz.

Traducció:
Anna Casassas
Editorial: Raig Verd
Barcelona, 2016
Pàgines: 158
Preu: 14 euros

Llampecs és un títol que s'origina en part a partir d'una llegenda urbana sobre el naixement de Nikola Tesla. És fàcil trobar-ne referències al Google, fins i tot a l'article en català de la Viquipèdia sobre aquest enginyer, físic, matemàtic i sobretot inventor serbo-nord-americà. Jean Echenoz, justament, comença *Llampecs* –una bona traducció d'Anna Casassas– partint d'aquesta llegenda. Gregor –el nom del protagonista d'aquesta novel·la, perquè *Llampecs* no és una biografia sobre Nikola Tesla, sinó la novel·la biogràfica de la seva vida– neix justament una nit de tempesta. “A tothom li agrada saber quan va néixer”. Però Gregor no ho sabrà mai. Va arribar al món entre les 11 i la 1 de la nit, entre dos dies, doncs, en el moment just que un llampec gegantí va provocar que ningú no pensés a mirar els rellotges.

Aquella llegenda urbana relaciona el naixement de Tesla –llavors encara en un lloc de l'imperi austrohongarès– amb els vampirs i amb la seva carrera posterior d'inventor, tan lligada a l'electricitat. Echenoz, però, ho relaciona també amb el caràcter antipàtic, nerviós, rebec, reblert de mutismes i d'excentricitats de Gregor. Un bon cop defecte per a una novel·la que

atrapa, bo i que no em sorprendria saber que Echenoz hagi pouat també del que hi ha a la xarxa. En poc més de 150 planes, Echenoz fa ascendir Gregor fins als cims de l'èxit gràcies sobretot al corrent altern i el fa descendir com un llampec després del fracàs relatiu de l'etapa de Colorado i de l'invent de la ràdio, sovint sota tempestes violentes carregades de llampecs.

No em costa escriure que d'entrada vaig pensar que Echenoz havia escrit una novel·la d'encàrrec, molt a l'abast d'algú que com ell va estudiar enginyeria i que fa temps que viu o que suposo que prova de viure d'escriure. I això no obstant, *Llampecs* val la pena perquè Echenoz és un mestre. Concís, breu, irònic, enginyós, esforçadament clar, servint-se d'una prosa aparentment senzilla, sap transmetre una emoció d'alt voltatge. Hi trobaran molts d'aquells trets que ens fan humans i que,

paradoxalment també, sovint ens allunyen dels individus de la nostra espècie: l'enveja, l'ègo, l'interès, l'avarícia, la crueltat, la solitud, l'engany, la perfídia, l'obsessió i l'amor encara que sigui als ocells.

Potser per damunt de tot destaca l'excentricitat obsessiva de Gregor, tan ben dotat per inventar com incapaç de rendibilitzar els seus invents. Més amoïnat per moure's en un entorn ascètic que no per relacionar-se amb algú, descomptant –i encara parcialment– Ethel Axelrod, heus aquí un geni incapaç de fer-se un lloc sòlid al món. Jo diria que a quasi tothom li hauria agradat haver conegut algú com Gregor, fins i tot haver-hi intimat. Amb la mateixa unanimitat, però que ningú no voldria haver estat com ell, tan supremament inferior, per entendre'ns. Nosaltres que, quan volem inventar, comencem deambulant per Ikea. *

POESIA MIQUEL·LLUÍS MUNTANÉ

Si la poesia és una manifestació que té el llenguatge com a protagonista, la seva essència consisteix a eixamplar el significat de les paraules i una de les seves millors virtuts rau, en efecte, en la construcció d'un codi que fa possible, gràcies a l'extensió dels camps semàntics, la penetració simbòlica fins a nivells d'una gran profunditat; el talent i l'ofici del poeta li dicten la mesura d'aquesta extensió connotativa.

D'ençà que es va donar a conèixer l'any 1999 en guanyar el premi Amadeu Oller amb *Última ronda*, Ricard Mirabete (Barcelona, 1971) ha anat construint, sense pressa, una obra de notable solidesa, i en el seu nou llibre, *Cel estàtic d'elevadors*, ha portat aquest plantejament un pas més enllà. En aquest poemari –vehiculat per Gregal, un bon exemple de l'actual esplet de segells independents que editen poesia amb

El poder subtil de les paraules

cura i bon gust–, dividit en tres parts i il·lustrat amb fotografies de Carles Mercader, l'autor ha reeixit a mantenir l'equilibri entre tradició i modernitat, així com el manté, seguint la metàfora a què s'acull, entre la quietud (cel estàtic) i el dinamisme (elevadors).

Mirabete és un autor que elabora els seus textos amb minuciositat i exigència; això, afegit a un domini excel·lent de l'idioma, el porta a construccions que at-

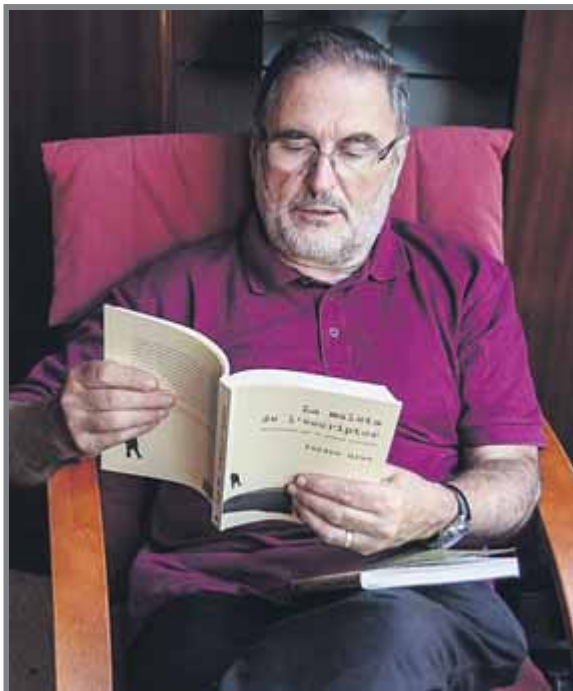
nyen, de vegades, una potència i una capacitat de suggestió sorprenents: “Som un desert de sal d'aus fugitives”. D'igual manera, el coneixement de la tradició li permet conjuminar les possibilitats que aquesta li ofereix amb formes renovadores que imprimeixen a la seva poesia un toc de modernitat que el connecta amb una sensibilitat radicalment contemporània; aquest aliatge de classicisme i avantguarda es veu reforçat també per l'habilitat amb què combina la rima i la mètrica regulars amb girs d'una calculada gosadia lèxica i sintàctica.

A *Cel estàtic d'elevadors* l'autor ha optat per una veu que descarta la comoditat dels camins fressats, que atrapa el lector i l'obliga a seguir-lo amb els sentits tensats; només així penetrem la intenció de versos com: “Imaginar-te com sal a les mans”.

El primer paisatge

La novel·la més celebrada d'Isidre Grau té, enllà de la memòria, el títol suggeridor d'*Els colors de l'aigua*. Guardonada amb el premi Sant Jordi 1985, va significar la consolidació definitiva de l'autor amb les paraules d'Isidor Cònsul, el crític més acreditat d'aleshores, quan la va qualificar d'"una de les millors novel·les d'aquest final de segle". I això era indiscutible, sobretot si tenies en compte que Cònsul no prodigava elogis fàcils.

D'aleshores ençà, Grau ha publicat molt i ha rebut una bona colla de premis més. D'aleshores ençà, la seva prosa sempre ha estat absolutament modèlica i pulcra, amb una riquesa de vocabulari i amb una sintaxi clàssica, correctíssima, impecable, darrere la qual hi descobries l'escriptor disciplinat. Segurament la prosa de Grau era millor que l'argument, sotmès a l'estructura habitual de plantejament, nus i desenllaç. Un estil que se tendia més aviat amb les paraules. Però, què se n'havia fet de la prosa desbordant d'aquells colors de l'aigua? Només un balancí –*El balancí negre*, premi Ciutat de Palma 2000– tancat en una vella masia empordanesa, amb una actriu de caràcter a dins, tindria el gust de la bogeria. El control de la

prosa, de la imaginació i de la correcció ha capitanejat la producció literària –abundant– de l'escriptor.

I ara ens surt amb aquest *Primer paisatge*, que precisament està nominat per al premi Amat-Piniella de memòria històrica que es concedirà el febrer del 2017 a Manresa. La sorpresa, i també la meravella. Què té d'especial aquesta petita obra que l'atansi tant a "una de les millors novel·les dels finals de segle XX"?

La imaginació que s'apodera de la seva obra creativa. Les imatges, les escenes, les paraules en llibertat i una mica de Proust, se t'porten pels camins d'una obra mestra enllaçada amb aquella genialitat d'*Els colors de l'aigua*.

Són líriques les pàgines on descriu una Cerdanyola envoltada de camps, de bos-

cos i de muntanyes, on el nen –l'Isidre– respira els anys de la infantesa que demostra dur dins del cor. Trista, tràgica, la carretera que acaba travessant de dalt a baix aquell paradís, sense vergonya. L'aparició del món de la indústria acaparadora que esborra els entorns de l'antic poble, avui convertit en ciutat, que només es conserven en la memòria de l'autor. Solemne, la memòria. Mai no sabrem si eren com l'Isidre els descriu, aquells paisatges, aquelles vinyes perdudes cap a l'horitzó, els rius d'aigua transparent i la serra de Collserola... Mai no sabrem si eren de veritat, perquè cadascú s'organitza la veritat al seu gust, com és ben sabut. La ment del nen, passada per l'escriptor, crea. Crea i ens ofereix un terri-

tori que mai ningú li prendrà.

Poden passar dies, mesos, anys. Dins de l'Isidre –i de les pàgines de *Primer paisatge*– restarà immune la Cerdanyola que ell va conèixer i que encara recorda.

Sempre serà angoixant el cinturó que de mica en mica estrenyerà la ciutat màgica endins de la bogeria de la gentada per uns carrers antics. Sempre, també, serà eterna l'escena del nen i la taula on cosien l'àvia i la tieta. Una taula que esdevé la taula de totes les taules de la infantesa, al costat d'una màquina de cosir, al costat d'uns brodats d'aixovar que qui sap on són. Amb aquest nou material als dits, entenem millor la gènesi d'*Els colors de l'aigua*, la gran obra de l'escriptor que enyoràvem. Que ara tastem amb fruïció en aquest primer paisatge pur. *

Isidre Grau
és un escriptor de llarg recorregut
JOAN VERA

PRIMER PAISATGE
Isidre Grau

Editorial: Gregal
Maçanet de la Selva,
2016
Pàgines: 156
Preu: 17 euros

Un registre que de vegades ateny un cert to aforístic: "La millor certesa és la que no sentén", però on també hi ha lloc per a algun llampec de tendresa: "I tants carrers que no saben amagar la teva mirada!". Tot i que sembla moure's plenament en el territori de l'abstracció, el poemari ens interpel·la sobre qüestions molt concretes. De fet, amb el fil conductor d'un sentiment amorós, ressegueix les emocions més fons que afecten la nostra condició humana: "No hi ha deliri tampoc hi ha cap ordre / en els límits del cos incandescent".

Paga la pena d'avançar per aquest bosc, sovint dens i intricat, de conceptes formalment ordits amb esperit artesà. Perquè afinar la mirada sempre és una bona proposta. Perquè la bona poesia ens ajuda a posicionar-nos en el món. I, al capdavall, "Perquè som el tomb i la cultura". *

Ricard Mirabete ha publicat un poemari a Gregal / CARLES MERCADER

CEL ESTÀTIC D'ELEVADORS
Ricard Mirabete

Editorial: Gregal
Maçanet de la Selva,
2016
Pàgines: 68
Preu: 13 euros